

L'ordenació i gestió dels espais oberts. Energies renovables i paisatge
20 de novembre de 2020

Una nova mirada a les energies renovables des del paisatge

Sergi Saladié

Geògraf. Professor a la Universitat Rovira i Virgili.

sergi.saladie@urv.cat

**SITUACIÓ DE PARTIDA DESENVOLUPAMENT EÒLICA A CATALUNYA:
INDUSTRIALITZACIÓ PAISATGES AGRARIS I NATURALS**

**Concentració/Massificació
(25% Terra Alta)**

**Lluny centres de consum
(60% sud Principat)**

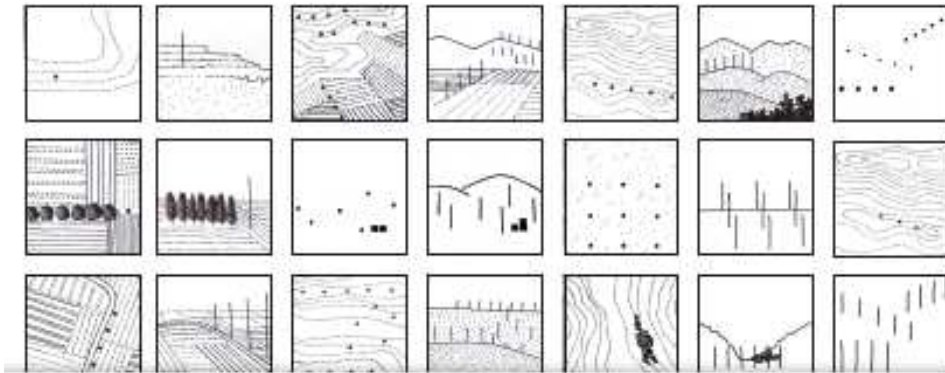
Nul·la concertació territorial

Absència criteris retribucions

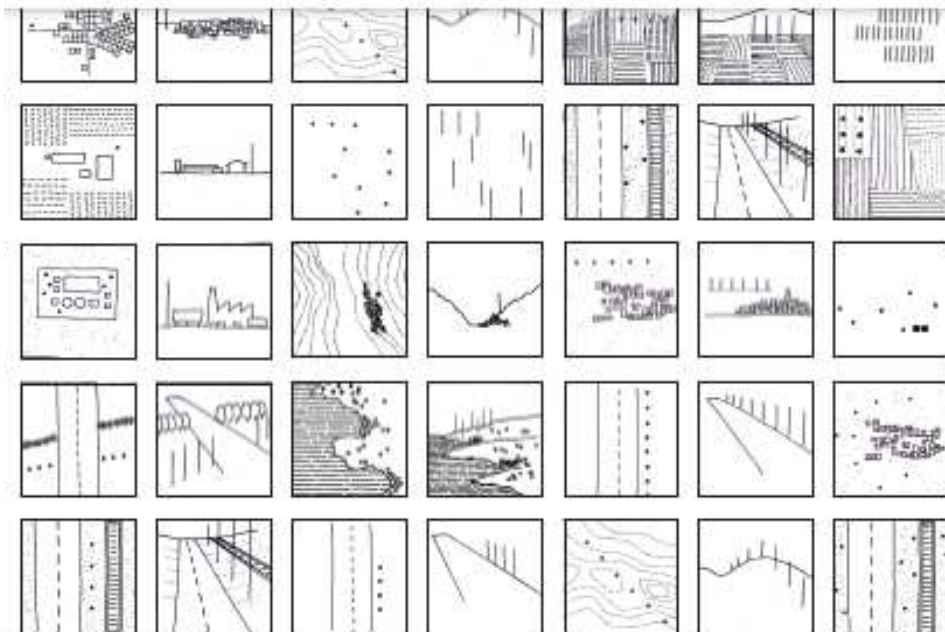
**Grans empreses
(65% de les centrals)**

Escassa consideració paisatge

AQUEST ÉS L'ÚNIC MODEL POSSIBLE?

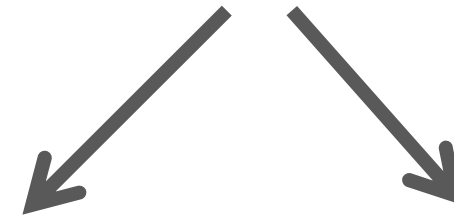
ENERGIA EÒLICA I PAISATGE
 ORIENTACIONS PER A UNA ADEQUADA IMPLANTACIÓ A CATALUNYA

EL DESENVOLUPAMENT DE L'ENERGIA
 EÒLICA A EUROPA

**Alemanya, Dinamarca, Escòcia,
 França, Irlanda i Itàlia**

2 MODELS

CENTRALITZAT

DISTRIBUÏT

*“També es posa de manifest com **aquelles iniciatives europees d’implantació eòlica que han tingut un major èxit**, tant pel que fa a quantitat d’energia eòlica instal·lada com a acceptació social, són les que han donat un **protagonisme més ampli a les comunitats locals i han participat de la transformació del seu paisatge.**”*

*“Aquests **casos d’èxit** [Dinamarca, Alemanya] es van basar en la **descentralització de la producció i en el fet de situar-la en mans de les comunitats locals.**”*

*“En aquests països, la producció local d’energia apropa la producció als centres de consum, i el **compromís i la participació de l’escala local en els processos de presa de decisió han permès un marc favorable per a la producció d’energia eòlica.**”*

*“**Lluny d’alentir el procés d’implantació eòlica com es podria pensar per la major quantitat d’agents implicats, aquests casos s’han convertit en models d’èxit.**” [Alemanya país europeu amb més potència eòlica 31.308 MW, i Dinamarca país on l’energia eòlica té un major pes en la producció d’electricitat, amb un 27%]*

*“A més, aquest **model descentralitzat no s’ha contraposat al desenvolupament simultani ni a la consolidació d’una indústria capdavantera i d’alta qualificació.**”*

Distribuït

Estalvi i eficiència energètica

Desenvolupament integral energies renovables

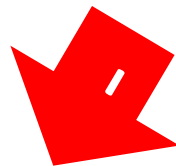
Descentralitzat territorialment = + reequilibri

Acostament a centres consumidors = + eficiència

Control social/territorial instal·lacions = + beneficis

Propostes d'acord/concertacions territorials = + democràtic

Gestió i ordenació del territori i del paisatge

DEMOCRÀTIC
EFICIENT

Sistema centralitzat

Pocs productors
Grans centrals
Desequilibri producció-consum

Sistema distribuït

Molts productors
Centrals petites
Equilibri producció-consum

Generació distribuïda. Exemples (1)

Dinamarca:

Així, a principis de la dècada de 2000, un 85% de la potència eòlica instal·lada al país pertanyia a particulars o cooperatives eòliques.

Alemanya:

- El 2010, dels 53.000MW d'energies renovables instal·lades, el 51% (27.000MW) eren propietat de la ciutadania.**
- Dels 27.000MW d'energia eòlica, el 54% (14.600MW)**
- Dels 15.500MW d'energia solar fotovoltaica, el 84% (13.000MW)**

Alemanya: 15.391 MW Solar fotovoltaica (2010)

18%

Instal·lacions
particulars de
menys de 10kW

66%

Propietat compartida en teulades d'edificis
públics i àrees urbanes, de societats
limitades de propietat compartida amb
unes inversions mínimes al voltant de
1.500€. (de 10 a 1.000kW de potència)

Wildpoldsried (Baviera, Alemanya)

- 2.500 habitants
- Projecte iniciat l'any 1999
- Objectiu 2020: 100% renovables
- Desenvolupament integral energies renovables:
 - 11 aerogeneradors
 - 4.983 kW solar fotovoltaica
 - 2.100m² solar tèrmica
 - 5 instal·lacions biomassa
 - 1 hidroelèctrica
 - Geotèrmica
 - Construcció passiva
 - Smartgrid (xarxa intel·ligent)
- Produeix més del 500% d'energia de la que necessita i, només el 2011 va generar 4 milions d'euros d'ingressos anuals.
- Construcció de nou edificis comunitaris nous: escola, gimnàs i sala comunitària,...

Samsø (Dinamarca) *L'illa de les energies renovables*

Projecte iniciat al 1997 per arribar a ser autosuficient amb energies netes.

11 aerogeneradors (1MW c/u) que cobreixen tota la demanda d'electricitat.
4 centrals urbanes de biomassa (palla i fusta) i 2.500 m² de col·lectors solars, 100% calor

L'illa segueix enganxada al cable de la xarxa elèctrica de Dinamarca per vendre l'excedent d'electricitat, i per si mai fa falta importar-ne per manca de vent.

“A Dinamarca son molt conegudes les patates de Samsø, però tenim un secret: exportem molta més electricitat que patates”

“Vam canviar perquè erem *verds*? No. Per idealisme? No. Per política? No. Ho vam fer pel diner”

Centralitzat (amb planificació)

Consideració paisatge: totes les polítiques eòliques.

- ✓ Mapes de sensibilitat ambiental i paisatgística, i avaluació d'impacte visual i paisatgístic (*landscape and visual impact assessment o LVIA*) a Escòcia

Concertació territorial:

- ✓ Assemblees Locals de Paisatge a Alemanya
- ✓ Planejament municipal a Dinamarca
- ✓ Autorització de projectes Councils o l'avaluació del caràcter del paisatge (*landscape character assessment o LCA*), o plans d'accés al medi (*Outdoor Acces Plan*), a Escòcia.

Acostament a centres consum:

- ✓ Grans projectes eòlics localitzats prioritàriament en àrees transformades (Dinamarca)

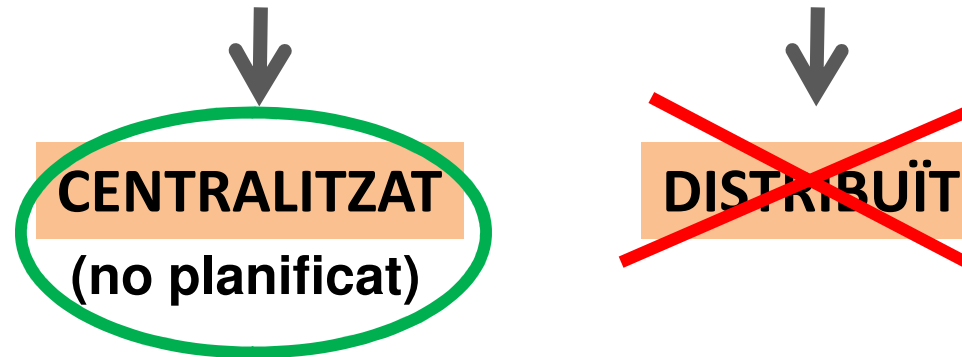
Evitar concentració/massificació:

- ✓ *Guidance for Assessing the Cumulative Impact of Onshore Wind Energy Developments* (Scottish Natural Heritage, 2012)

Criteris retribucions:

- ✓ 20% participació local en grans projectes
- ✓ Habitants entorns instal·lacions eòliques tenen dret a reclamar una compensació per pèrdua de valor a la seva propietat.
- ✓ Fons de compensació per impulsar projectes ambientals o renovables locals.

CATALUNYA NO HA DEFINIT, ALMENYS PÚBLICAMENT, UN MODEL DE DESENVOLUPAMENT EÒLIC

Consideració paisatge ○

Concertació territorial ✗

Acostament a centres consum ✗

Evitar concentració/massificació ✗

Criteris retribucions ✗

**SITUACIÓ RESULTANT “MODEL” EÒLIC CATALUNYA:
INDUSTRIALITZACIÓ PAISATGES AGRARIS I NATURALS**

**Concentració/Massificació
(Segarra/Anoia)**

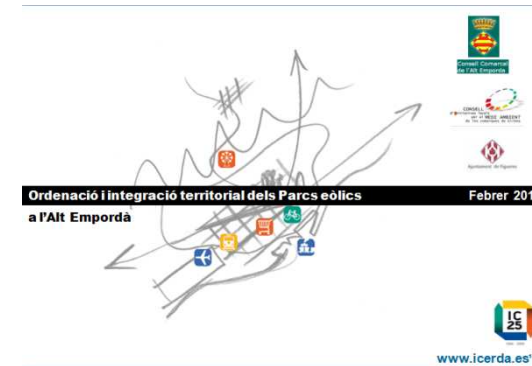
Lluny centres de consum

Grans empreses

Principals reptes/accions des de l'àmbit local davant la manca de planificació eòlica

Establir criteris locals/comarcals/regionals d'integració territorial i paisatgística dels grans projectes renovables

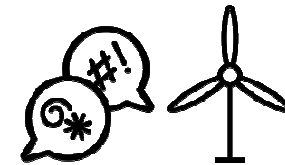

Definir models territorials autocentrats: Prioritat

Paisatge cultural agrícola de muntanya mediterrània
Candidatura a Patrimoni Mundial

Exigir definició model, planificació i criteris clars: fer de lobby

Impulsar projectes d'energies renovables distribuïts municipals i/o de gestió comunitària

